

тичної чи функціональної ефективності капіталізації. Динамічна капіталізаційна ефективність значно важче піддається теоретичному аналізу і менше аналізується науково, що знижує рівень точності оцінювання характеру впливу капіталізації на економічний розвиток і функціонування економічних систем. Оцінка ефективності капіталізаційних процесів буде точніша і повніша лише тоді, коли дослідник під час визначення рівня капіталізаційної ефективності враховує усі п'ять зазначених типів капіталізаційних ефектів. Якщо брати до уваги лише окремі, то ми матимемо різні концептуальні підходи до вирішення вказаного класу чи типу наукових проблем.

На основі узагальнення існуючої практики дослідження капіталізаційних процесів у роботі виділено такі концепції капіталізації: 1) статична, яка виходить з того, що ніякого проміжку часу між капіталізаційними процедурами і їх соціально-економічними наслідками (ефектами) не існує; 2) функціональна, яка допускає існування незначного проміжку часу між процесами капіталізації і формуванням капіталізаційних ефектів; 3) динамічна, прихильники якої виходять із того, що між капіталізацією і формуванням її ефектів існує значний проміжок часу; 4) гіпердинамічна, за якої існує дуже значний проміжок часу між вказаними процесами; 5) метагіпердинамічна, в якій під час визначення рівня капіталізаційної ефективності враховують і ті капіталізаційні ефекти, що формуються у досить віддаленій історичній перспективі.

Література

1. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М. : Изд-во "Дело" ЛТД, 1995. – 864 с.
2. Хикс Дж.Р. Стоимость и капитал / Дж.Р. Хикс. – М. : Изд-во "Прогресс-Универс", 1993. – 488 с.
3. Барр Р. Политическая экономия / Р. Барр. – М. : Международные отношения, 1995. – Т. 2. – 752 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / А.Ф. Гойко. – К. : Вид-во ВІРА-Р, 1999. – 320 с.
5. Толбанов Ю.А. Эконометрика / Ю.А. Толбанов. – К. : Вид-во "Четверта хвиля", 1997. – 320 с.
6. Чупик І.О. Загальна формула економічної ефективності функціонування мікроекономічних систем та її типи / І. Чупик // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів : Вид-во ІРД НАН України. – 1998. – Вип. 6. – С. 132-145.
7. Бабенко С.Г. Методологічні проблеми становлення і розвитку економічної теорії кооперативних систем: традиційні підходи до аналізу кооперативних систем / С. Бабенко // Вісник ЛКА. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид-во "Коопосвіта". – 1999. – Вип. 6. – С. 3-15.

Башиянин Г.И., Кундицкий А.А., Сельский А.А., Турянский Ю.И. **Основные типы капитализационных эффектов в разных рыночных периодах**

Выделены и проанализированы основные типы капитализационных эффектов, которые следует учитывать при определении уровня капитализационной эффективности экономических систем. Рассмотрены статическая, функциональная, динамическая, гипердинамическая и метагипердинамическая концепции капитализации, позволяющие основательно исследовать капитализационную эффективность экономических систем переходного типа.

Ключевые слова: капитализационные эффекты, капитализация, экономические системы, концепции капитализации, капитализационная эффективность.

Bashnyanyn G.I., Kundytskyi O.O., Selskyi A.A., Turyanskyi Yu.I. Main types of capitalization effects in different market periods

The basic types of capitalization effects have been singled out and analyzed that should be considered when determining the level of capitalization efficiency of economic systems. The static, functional, dynamic, hyper-dynamic and metahyperdynamic concepts of capitalization have been considered and it allows us thoroughly research capitalization efficiency of transitional economies.

Keywords: capitalization effects, capitalization, economic systems, the concept of capitalization, capitalization efficiency.

УДК 336.113:339.9

Проф. Б.А. Карпінський, канд. екон. наук;

доц. О.П. Буряк, канд. екон. наук;

доц. В.Я. Дубик, канд. екон. наук – Львівська державна фінансова академія

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Розкрито сутність фінансової глобалізації, проаналізовано її позитивні і негативні наслідки для країн з різним соціально-економічним розвитком, визначено основні напрями забезпечення економічної безпеки фінансової системи України в умовах сучасної фінансової глобалізації під кутом зору забезпечення інтересів людини, як вищої соціальної цінності.

Ключові слова: фінансова глобалізація, економічна безпека, глобалізаційні зв'язки, технологічні процеси, лібералізація торгівлі, інтеграція, національна фінансова система, збалансованість фінансової системи.

Вступ. Нові тенденції світового економічного розвитку в умовах фінансової глобалізації засвідчують, що людство дістало не тільки великі можливості для соціально-економічного прогресу і якісного зростання, але й негативні виклики, загрози, проблеми і глобальні конфлікти. Сучасні фінансово-економічні кризи набувають руйнівного характеру як у країнах "золотого мільярда", так і в країнах, які трансформуються до ринкової економіки.

За таких умов економічна безпека розвитку усіх держав та їхніх фінансових систем підпадає під дію об'єктивних законів фінансової глобалізації розвитку і знаходиться в основі їхньої політики. Україна не може сформувати економічну безпеку своєї фінансової системи без врахування впливу фінансових глобальних факторів, які є спільною долею людства. Саме цим визначається актуальність теми цієї публікації, яка має не лише теоретико-концептуальний, а й практично-функціональний характер.

Аналіз досліджень і публікацій. Зазначимо, що проблеми економічної безпеки національної фінансової системи в умовах фінансової глобалізації досліджено у працях вітчизняних учених-економістів О. Білоруса, А. Гальчинського, В. Геєця, Б. Губського, З. Варналія, Т. Васильціва, О. Власюка, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, А. Мокія, В. Мунтіяна, А. Філіпенка та ін.

Однак ця проблема ще не набула достатнього фундаментального і узагальнювального відображення в економічній літературі, без чого неможливо формувати інституційне і нормативно-правове середовище та розробляти антикризові програми і національну стратегію розвитку.

Постановка завдання. Виходячи з теоретичної, практичної та наукової актуальності даної теми, автори ставлять **мету** узагальнити об'єктивні передумови економічної безпеки фінансової системи України, основні напрями політики забезпечення національної безпеки на основі проголошення пріоритету людини як вищої соціальної цінності у процесах виживання і розвитку.

Виклад основного матеріалу. Стратегічний масштаб розвитку міжнародної діяльності є наслідком потреб та, відповідно, спрямованості управлінських рішень до фінансової глобалізації у планетному вимірі, який має відчутний вплив й на економічну безпеку кожної з держав світової спільноти. Глобалізаційні економічні та фінансові процеси займають домінантне місце в активізації світових трансформацій з другої половини ХХ ст.

Зазначимо, що всеохопна (тотальна) світова взаємозалежність, особливо в системі торговельних відносин, припадає на останні десятиліття ХХ ст., і вона обумовлена прогресом в становленні та розумінні методології управління як апарату стимуляції сучасного глобалізаційного розвитку. Саме у цей період спостерігається різка інтенсифікація торговельних, політичних, культурних, економічних, соціальних та фінансових зв'язків, домінування американської системи цінностей, поступ технологічної революції, неспроможність окремих держав подолати глобальні проблеми сучасності.

Під тиском глобалізації додаткового навантаження зазнають так звані "перехідні" суспільства, до яких належать постсоціалістичні (за соціально-економічною системою) держави. У такому випадку надзвичайно актуальним питанням стає оцінювання прояву особливостей економічної безпеки фінансових систем цих держав у глобалізаційному світі [13; 16, с. 97-108]. Практично завдання полягає не лише у реальному усвідомленні сутності глобальних взаємовпливів на стан економічної безпеки, але й у визначенні місця, яке має посісти за нових умов держава. Останнє потребує не лише простого коригування традиційної соціально-економічної системи, яка впливає на економічний розвиток, а й визначення перспективної траєкторії підвищення економічної безпеки з урахуванням власних особливостей та пріоритетів (зокрема, у торговельних відносинах), з метою використання глобалізаційних фінансових процесів для посилення фінансової могутності держави.

Під час формування фінансової політики України та реформуванні її фінансової системи [3; 17, с. 85-106; 18, с. 71-80] доцільно брати до уваги той факт, що фінансова глобалізація – це досить суперечливий процес. З одного боку, вона сприяє розширенню обмінів товарами, технологіями, руху капіталів, інформації тощо, а з іншого – супроводжується гіпертрофією міжнародного фінансового сектору, що дедалі більше не відповідає потребам розвитку реальної економіки, надає переваги розвиненим державам, збільшує поляризацію між багатими й бідними країнами.

На макрофінансовому рівні діє дві суперечливі тенденції – тенденція до лібералізації фінансових ринків країн поряд із збереженням протекціоністських заходів. До того ж, з одного боку, глобалізація дає можливість фінансовим структурам захистити себе від валютних та процентних ризиків шляхом використання інноваційних фінансових інструментів, з іншого – по-

роджує міжнародну фінансову нестабільність, міжнародні фінансові кризи [14]. Сучасний розвиток глобалізаційних процесів перебуває під впливом економічних, політичних та психологічних факторів, які роблять непередбачуваними наслідки фінансової глобалізації для національних фінансових систем. Аналіз основних факторів розвитку фінансової глобалізації дає змогу передбачити та спрогнозувати її вплив на фінансові системи країн світу. Відтак, на наш погляд, за своєю природою глобалізація може як завдати значної шкоди людству, так і працювати на користь усіх.

Відомо, що характерною рисою фінансової глобалізації в економіці стає поєднання процесів автономізації й інтеграції [2, с. 15]. Це знайшло відображення в "парадоксі Нейсбіта": "Чим вищий рівень глобалізації економіки, тим сильніші її дрібні учасники". Дж. Нейсбіт відзначає рух, з одного боку, до політичної незалежності і самоврядування, з іншого, – до формування економічних альянсів [1, с. 103].

Отже, парадокс фінансової глобалізації в тім, що чим різноманітніші та міцніші внутрішні зв'язки суспільства, тим вищий ступінь його економічної і соціальної консолідації, а чим повніше реалізуються його внутрішні ресурси, тим успішніше воно здатне використовувати переваги інтеграційних зв'язків і адаптуватися до умов глобального ринку. Оскільки перспективи розвитку для різних країн не однакові, то економічна наука виділяє позитивні та негативні наслідки глобалізаційних процесів.

Позитивне значення глобалізації важко переоцінити: незмірно збільшуються можливості людства, повніше враховують всі аспекти його життєдіяльності, створюються умови для гармонізації. Глобалізація світової економіки сприяє вирішенню загальних проблем людства, а також сприяє підвищенню добробуту у світі. До позитивних наслідків (переваг) глобальних фінансових процесів можна віднести:

1. Фінансова глобалізація сприяє поглибленню спеціалізації і міжнародного поділу праці. У її умовах ефективніше розподіляються засоби і ресурси, що в кінцевому результаті сприяє підвищенню середнього рівня життя і розширенню життєвих перспектив населення (за значно нижчих для нього витрат).
2. Важливою перевагою глобальних фінансових процесів є економія на масштабах виробництва, що потенційно може привести до скорочення витрат і зниження цін, а, отже, до стійкого економічного зростання.
3. Переваги фінансової глобалізації пов'язані також з виграшем від вільної торгівлі на взаємовигідній основі, що задовольняє усі сторони.
4. Фінансова глобалізація, підсилюючи конкуренцію, стимулює подальший розвиток нових технологій і поширення їх серед країн. У її умовах темпи росту прямих інвестицій набагато перевершують темпи росту світової торгівлі, що є найважливішим чинником у трансферті промислових технологій, утворенні транснаціональних компаній, що впливає на національні економіки.
5. Фінансова глобалізація сприяє посиленню міжнародної конкуренції. Відбувається жорсткіше суперництво на традиційних ринках, що стає не під силу окремих держав чи корпорацій.

6. Фінансова глобалізація може призвести до підвищення продуктивності праці внаслідок раціоналізації виробництва на глобальному рівні і поширення передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безупинного впровадження інновацій у світовому масштабі.
7. Фінансова глобалізація дає країнам можливість мобілізувати більший обсяг фінансових ресурсів, оскільки інвестори можуть використовувати ширший фінансовий інструментарій на більшій кількості ринків.
8. Фінансова глобалізація створює основу для вирішення загальних проблем людства, насамперед, екологічних, що обумовлено об'єднанням зусиль світового співтовариства, консолідацією ресурсів, координацією дій у різних сферах [1, с. 105-106].

Як ми уже зазначали, процеси фінансової глобалізації у світовій економіці сприймають й оцінюють по-різному. Але по-різному до них ставляться не тільки окремі вчені, фахівці й експерти, але і жителі різних країн. Глобальні процеси інтенсивніше відбуваються у розвинених країнах і спричинюють серйозні побоювання в світі, що розвивається. Це пов'язано з тим, що переваги глобалізації розподіляються нерівномірно.

Сучасні глобальні фінансові процеси розгортаються, передусім, між промислово розвиненими державами і лише в другу чергу охоплюють країни, що розвиваються. Фінансова глобалізація зміцнює позиції першої групи держав, даючи їм додаткові переваги. Водночас розгортання процесів глобалізації в межах сучасного міжнародного поділу праці загрожує заморозити нинішнє положення менш розвинених країн так званої світової периферії, що стають скоріше об'єктами ніж суб'єктами глобалізації.

Не варто нехтувати під час розгляду наслідків від розгортання процесу фінансової глобалізації проявом так званої гіпотези ретардації [4; 5; 19]. Зазначена гіпотеза полягає в поступовій стабілізації обсягів виробництва у випадку існування порогових значень обсягу виробництва після чого зростає потреба у фінансових ресурсах для виконання умов моделі сталого розвитку економіки, що проявляється у збільшенні норми інвестування основних засобів 2-го роду. Наголосимо, що основні засоби 2-го роду – це такі основні засоби (ОЗ), збільшення частки котрих у вартості всіх ОЗ впливає на зниження витрат природно-сировинних ресурсів та забруднення навколишнього середовища.

Несправедливий розподіл багатств від фінансової глобалізації загрожує виникненню конфліктів на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Сьогодні спостерігається не конвергенція або вирівнювання доходів, а радше їх поляризація. Високорозвинені країни стають ще багатшими, а бідні – ще біднішими. Сучасна фінансова глобалізація поглиблює неоднорідність, сприяє розвитку нової моделі світу – світу 20:80, тобто суспільства однієї п'ятої, у якому 80 % усіх ресурсів контролює так званий "золотий мільярд", який охоплює лише п'яту частину населення планети (зокрема США і країни Західної Європи – 70 % світових ресурсів). Найбагатші 20 % країн світу володіють 84,7 % світового валового національного продукту (ВНП), а на їхніх громадян припадає 84,2 % світової торгівлі і 85,5 % заощаджень на внутрішніх рахунках. Починаючи з 60-х років XX ст., соціально-економічна поляризація між найбагатшими і найбіднішими країнами подво-

їлася [12, с. 52-53]. Це наочно зображено на рис., де виділено розрив у доходах між 5 % найбільш багатих та 5 % найменш забезпечених на 2002 р.

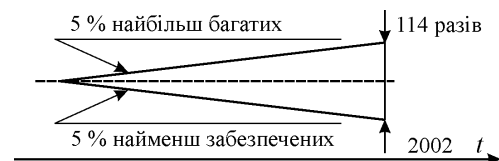

Рис. Фінансова глобалізація як чинник наростаючого розриву у доходах населення

Розвинені держави, використовуючи відкритість і фінансову глобалізацію в своїх інтересах, прагнуть закріпити існуючий статус-кво. Великі побоювання викликає бажання США підсилити однополярність світу. Не дивно, що в арабському світі, наприклад, фінансова глобалізація асоціюється з "американізацією" світової системи. Взаємозалежність, властива світовому розвитку на початку й у середині XX ст., змінюється однобічною залежністю "третього світу" від "першого".

Нерівномірність розвитку сучасного світу можна пояснити ще на таких показниках: 358 млрд володіють таким самим багатством, як і 2,5 млрд людей, разом узяті, майже третина населення Землі [1, с. 107]. Аналогічна ситуація щодо фінансового розшарування і в Україні, де загальні активи 100 найзаможніших мешканців складають 61 % річного ВВП держави, а розрив між доходами найбагатших та найбідніших перевищує 40 разів.

У економічній літературі наводять дані, що від фінансової глобалізації в остаточному підсумку вииграє лише 14,5 % мешканців Заходу, тоді як залишаються практично не порушеними нею такі масиви, як Китай, Індія, Південно-Східна Азія і Латинська Америка. Утворюються також "чорні діри" у пострадянському просторі, в Африці, у Центральній і Південній Азії [11, с. 93].

Підсумовуючи наведене виділимо кілька узагальнювальних негативних наслідків від фінансової глобалізації:

- збільшення технологічного відставання від розвинених країн загалом і нерівномірність розвитку окремих галузей національних економік зокрема;
- деіндустріалізація національних економік;
- втрата суверенними урядами контролю над національними економіками і перехід керівних функцій до сильніших країн, ТНК або інших наддержавних організацій та об'єднань;
- дестабілізація фінансової системи, збільшення зовнішнього боргу;
- зростання безробіття, а відтак зубожіння основної маси населення. У державах ОЕСР безуспішно шукають роботу вже понад 40 млн осіб.

Отже, ступінь позитивного впливу глобальних фінансових процесів на економіку окремих країн залежить від місця, яке вони займають у світовій економіці, фактично основну частину переваг одержують багаті чи країни-індивіди.

Глобальні фінансові процеси не могли обійти стороною і Україну. Наша держава належить до країн, що розвиваються, тому у наукових дослідженнях і, особливо, в публіцистиці вже стало загальним правилом стверджувати

про необхідність повернення України, інших країн Співдружності незалежних держав (СНД) і держав Центральної та Південно-Східної Європи в лоно загальнолюдської цивілізації, під якою часто розуміють західну, тобто індустріальну цивілізацію і вільну ринкову економіку [15, с. 49]. Однак об'єктивний аналіз показує, що створення ринкової економіки саме по собі не виведе Україну на рівень сучасної цивілізації, навпаки – це може навіть перемістити нас на далеку периферію світового господарства. Сучасний ринок з усіма його внутрішніми й зовнішніми атрибутами потрібний для того, щоб підсилити стимули до вільної праці. Ринковий механізм можна й необхідно використати на повну потужність не для наздоганяльної, наслідувальної модернізації, а для здійснення радикальних структурних перетворень, і зокрема у фінансовій системі, спроможних поставити Україну в один ряд із найрозвиненішими державами постіндустріального рівня.

Збалансованість й трансформація фінансової системи України, відповідно до соціально-економічних параметрів ХХІ ст., має ґрунтуватися на трьох основних засадах: 1) загальноцивілізаційних умовах і чинниках, що формують систему координат сучасної світової фінансової системи; 2) національних пріоритетах і особливостях, що мають глибокі, невичерпні історико-генетичні і ментально-етнічні джерела; 3) реальному становищі економіки і фінансів України, що є головним вихідним матеріалом, першоосновою, фундаментом, на якому будується нова політико-економічно-фінансова система [6, с. 147-162; 7, с. 31-41; 8, с. 33-41; 9, с. 54-62; 10, с. 58-64].

Саме взаємодія цих трьох складників забезпечить Україну від різких коливань і відхилень, сприятиме пом'якшенню ударів перехідного періоду, гармонізації приєднання до світових процесів і структур.

Висновки. Характерною рисою сучасного світового соціально-економічного й політичного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі загалом та Європі зокрема. Фінансова глобалізація соціально-економічних процесів супроводжується, з одного боку, формуванням нових умов і джерел розвитку, а з іншого – несе у собі економічні, технологічні, соціальні та цивілізаційні виклики. Оскільки Україна поступово інтегрується до міжнародних фінансових ринків, то вона мусить зливатися із сучасними глобальними процесами, враховувати їх основні тенденції, позитивні аспекти та суперечності.

Україна ще не повністю включилась у процеси модернізації інтелектуально інформаційного типу і не забезпечила собі високий рівень міжнародної конкурентоспроможності у процесі розвитку. Тому для нашої держави проблема стоїть не лише у тому, що вона допустила обвальний спад національного виробництва та якості розвитку, але й у тому, що в Україні немає "резерву міцності" і резерву часу.

За таких умов необхідно забезпечити внутрішню інтеграцію суспільства, його консолідацію і державну солідаризацію. Україна повинна прийняти нову стратегію безпечного економічного розвитку, яка б виражала корінні інтереси громадян, об'єднувала їх. Серед напрямків цієї програми варто виділити такі: безперешкодний розвиток середнього і малого бізнесу; створення

багатьох нових робочих місць; зростання доходів населення; збільшення місткості внутрішнього ринку; підвищення рівня конкурентоспроможності національного виробництва; поліпшення внутрішнього і зовнішнього інвестиційного клімату.

Забезпечити успіх у формуванні майбутнього економічного середовища Європи і реалізувати свої євроінтеграційні прагнення Україна може шляхом динамічного розвитку та диверсифікації тих галузей своєї економіки, що мають порівняльні переваги та є взаємодоповнювальними щодо європейських країн. Це передусім гірничо-металургійний та машинобудівний комплекси, агропромислова сфера, технологічні виробництва, транзитні перевезення, фінансові й банківські послуги, рекреаційно-туристична галузь.

Однак, виходячи з наведеного, зазначимо: оскільки Україна у сучасних умовах активно включена у глобалізаційні фінансові процеси, то й фінансову політику вона повинна формувати відповідно до факторів розвитку фінансової глобалізації з урахуванням можливостей забезпечення відповідного викликам рівня економічної безпеки.

Література

1. Владимірова І.Г. Глобалізація мирової економіки: проблеми і последствия / І.Г. Владимірова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 3. – С. 97-111.
2. Иванов Н. Глобалізація і проблеми оптимальної стратегії розвитку / Н. Иванов // Мировая экономика и международные отношения : науч. журнал. – 2000. – № 2. – С. 14-19.
3. Карпінський Б.А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння : монографія / Б.А. Карпінський. – Львів : Вид-во "Логос", 2005. – 496 с.
4. Карпінський Б.А. Продуктивність і сталий розвиток економіки : монографія / Б.А. Карпінський, С.Н. Божко. – Львів : Вид-во "Логос", 2004. – 274 с.
5. Карпінський Б.А. Сталий розвиток економіки: узагальнена модель : монографія / Б.А. Карпінський, С.Н. Божко. – Львів : Вид-во "Логос", 2005. – 256 с.
6. Карпінський Б.А. Методологія формування інтегрального індикатора збалансованості фінансової системи України в контексті фінансової безпеки / Б.А. Карпінський // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2008. – № 11. – Дніпропетровськ : Вид-во ПДАБА, 2008. – С. 147-162.
7. Карпінський Б.А. Інтегральний індикатор динаміки збалансованості регіональної фінансової системи в оцінці фінансової безпеки / Б.А. Карпінський // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного ін-ту КНТЕУ. – Сер.: Економічні науки. – Чернівці : Вид-во "Книги-XXI", 2008. – Вип. II. – С. 31-41.
8. Карпінський Б.А. Інтегральний індикатор збалансованості фінансової системи України з урахуванням фінансової безпеки / Б.А. Карпінський // Aktualne problemy nowocześniejszych nauk – 2008 : mater. IV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (16-31 czerwca 2008 roku). – T. 2.: Ekonomiczne nauki. – Poland, Przemysł : Nauka i studia, 2008. – S. 33-41.
9. Карпінський Б.А. Економічна безпека в контексті нарощування продуктивності економіки України / Б.А. Карпінський // Динаміка дослідження – 2008 : матер. за IV Міжнародн. научн. практ. конф. (16-31 юлі 2008 час). Ікономіка. Том 1. – Българія, София: "Бял ГРАД-БГ" ООД, 2008. – С. 54-62.
10. Карпінський Б.А. Інфляційні очікування, прояви та загрози економічній безпеці держави / Б.А. Карпінський // Veda: teorie a praxe – 2008 : mater. IV Mezinárodní vědecko-praktická conference (16-31 srpna 2008 roku). Ekonomické vědy. Díl 1. – Praha : Publishing House "Education and Science" s.r.o., 2008. – S. 58-64.
11. Мальшева Д. Постіндустріальний мир і процеси глобалізації / Д. Мальшева // Мировая экономика и международные отношения : науч. журнал. – 2000. – № 3. – С. 90-97.
12. Мартин Г.-П. Западная глобалізація: атака на процвітання і демократію / Г.-П. Мартин, Х. Шуман. – М. : Изд. дом "Альпина". – 2001. – 458 с.
13. Михасюк І.Р. Глобалізація і євро регіоналізація : монографія / І.Р. Михасюк / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Вища шк. інформатики та управління в Жешуві (Польща) / І.Р. Михасюк. – Львів : Ніф "Українські технології", 2005. – 192 с.

14. Стукало Н.В. Глобалізація і розвиток фінансової системи України / Н.В. Стукало // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 29-35.

15. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський та ін. – К. : Вид-во "Либідь", 2002. – 470 с.

16. Шумська С.С. Фінансовий ринок України у світлі Індексу Глобальної Конкурентоспроможності / С.С. Шумська // Економіка і прогнозування : зб. наук. праць. – 2008. – № 4. – С. 97-108.

17. Karpinski B. Influence of global financial challenges on balanced state financial system / B. Karpinski // Rynek kapitałowy a koniunktura gospodarcza 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcją Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina : monografie. – Poland, Łódź : Politechnika Łódzka, 2011. – S. 85-106.

18. Karpinsky B.A. Role of budget-taxes in formation equation of the financial system of the state: evaluation and prognostic approach / B.A. Karpinsky, S.K. Shkulka // Nauka i studia. Ekonomiczne nauki. – 2012. – № 1(46). – S. 71-80.

19. Karpinsky B.A. Economic growth at sustainable development of economy : monography / B.A. Karpinsky, S.M. Bozsko. – Lviv : Prostir-M, 2006. – 376 p.

Карпинский Б.А., Буряк О.П., Дубык В.Я. Влияние финансовой глобализации на экономическую безопасность национальной финансовой системы

Раскрыта сущность финансовой глобализации, проанализированы ее положительные и отрицательные последствия для стран с разным уровнем социально-экономического развития, определены основные направления обеспечения экономической безопасности финансовой системы Украины в условиях современной финансовой глобализации с точки зрения обеспечения интересов человека, как высшей социальной ценности.

Ключевые слова: финансовая глобализация, экономическая безопасность, глобализационные связи, технологические процессы, либерализация торговли, интеграция, национальная финансовая система, сбалансированность финансовой системы.

Karpinsky B.A., Buryak O.P., Dubyk V.Ya. Influence of financial globalization on the economic security of national financial system

In the article is reveals the essence of financial globalization, were analyzed its positive and negative consequences for countries with different socio-economic development, was defined directions of economic security of Ukrainian financial system in the current financial globalization from the perspective of human interests as higher social values.

Keywords: financial globalization, economic security, globalization connections, technological processes, trade liberalization, integration, national financial system, the balance the financial system.

УДК 658:338.48 (477.8) Викл. М.Ю. Грицюк, магістр – Львівський ДУ БЖД

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Розглянуто основні підходи до визначення поняття "економічна безпека підприємницької діяльності" (ЕБПД) у туристичній галузі, виконано систематизацію загроз і ризиків туристичній діяльності, наведено алгоритм процесу управління ризиками функціонування туристичного об'єкта. Встановлено, що економічна безпека туристичного об'єкта та його управління мають ґрунтуватися на стратегічній меті успішного його функціонування і розвитку за всіма сферами діяльності, а також впливу на ринку надання послуг. Для забезпечення ЕБПД від впливу суб'єктивних і об'єктивних загроз, керівництву необхідно приймати рішення з такою ж швидкістю, з якою виникають і негативні зміни, а також потрібно вміти їх передбачати. Для найбільш якісної захищеності туристичного об'єкта потрібно впровадити особисту службу економічної безпеки.

Ключові слова: туристичний об'єкт, стан господарської діяльності, економічна безпека підприємницької діяльності (ЕБПД), загрози економічній безпеці, ризик, управління ризиками.

Вступ. Економічна криза і політична нестабільність, постійна боротьба за конкурентоспроможність виробництва, а також власна відповідальність керівників за самостійно прийняті управлінські рішення значно активізували проблему виживання туристичної галузі в кризових умовах. Відомо [11], що навіть незначна зміна умов господарювання часто призводить до появи в підприємницькій діяльності абсолютно нових проблем, які часто потребують теоретичного осмислення та розроблення практичних рекомендацій щодо їх вирішення. Однією з таких проблем є забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності (ЕБПД).

Проблема в тому, що з розвитком ринкових відносин в Україні вітчизняні підприємства зіткнулися з істотним зменшенням прямої державної підтримки їх діяльності, внаслідок чого виникла потреба створення відповідних умов господарювання для свого безпечного розвитку [17]. Окрім цього, стабільне функціонування будь-кого підприємства, зростання його економічного потенціалу в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки. Однак, більшість сучасних підприємств знаходяться в умовах безперервної зміни зовнішнього і внутрішнього середовища їх функціонування. Ця нестабільність вимагає від підприємств постійної адаптації до різних загроз, що вимагає пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення економічної безпеки заради досягнення економічної та соціальної мети господарювання. Адже відомо [25], що банкрутство різних підприємств відбувається, як правило, унаслідок відсутності реакції їх керівників на дію внутрішніх і зовнішніх загроз, а також наявності базових знань щодо забезпечення ЕБПД.

Первинне поняття "економічна безпека підприємства" розглядалося багатьма науковцями як забезпечення умов для захисту інформації про підприємство і збереження його комерційної таємниці. Ця проблема висвітлювалася у публікаціях В.С. Горячева [8], Н. Ракитянського [24] і ін. Значна увага приділялася також кадровій безпеці підприємницької діяльності, виходячи з того, що, за словами І.Г. Чумаріна [28], персонал є найбільш уразливою її ланкою. Не дивлячись на те, що захист інформації є одним з важливих аспектів економічної безпеки підприємства, зведення проблеми забезпечення ЕБПД тільки до захисту комерційної таємниці не враховує всього переліку зовнішніх і внутрішніх джерел загроз.

Традиційно склалося так, що базою дослідження ЕБПД є найбільші промислові підприємства галузей машинобудування та металургії [14, 20, 23, 26], інколи переробні сільськогосподарські виробництва. Проте, у зв'язку з розвитком туристичної сфери у Карпатському регіоні України, його сприятливим природно-ресурсним і історико-культурним потенціалом, а також підвищеним інтересом науковців до пошуку шляхів ефективної роботи туристичних об'єктів є актуальними питання з'ясування рівня їх надійного функціонування та виявлення шляхів забезпечення їх економічної безпеки. Реаліза-